

Az I. kötet tartalma.

Költemények

	Lap.
Imádkozni kell. Nagy Lajostól	33.
Enek gyermekek számára. Sántha Károlytól	49.
A székelyekhez (képpel). Murányi Sándortól	52.
Dávid Ferencz emlékéhez. Nagy Lajostól	65.
A Jézus feltámadott. Nagy Lajostól	81.
1. Jézus és a keresztesőrü madár (legenda). Végh Mátyástól	89.
Dicsőség Istennek (hymnus). Sántha Károlytól	101.
Bogáti Fazakas Miklós. Rédiger Gézától	110.
Emlékezés jöltevőinkre. Péterfi Alberttől	117.
2. Példázat a szőlőtőről. Végh Mátyástól	122.
Zsolozsma. Rédiger Gézától	133.
Szántóka. Gálfi Sándortól	136.
Emléksorok Csifó Salamontól	152.
Az anya. Nagy Lajostól	165.
Kerekes Ilonka (népballada). Dézsi Mihálytól	171.
Óreg ember őszi imája. Tarsafalvi Jenőtől	197.
Üdvözölve légy karácson!	213.
Bálint Anna (népballada). Dézsi Mihály	224.
Arany kulcsok. T. J.	231.

Vallásos és erkölcsi tárgyú közlemények.

Tájékozásl olvasóinkhoz. Nagy Lajos és Boros György	29.
Ujévi gondolatok. Ferencz József	34.
A népnevelés. Kozma Ferencz	39.
A pap a nemzet gazdaságában. Dr. Berde Aron	40.
Az első keresztény gyülekezet. Boros György	57.
A szegény asszony olajas korsója. Rédiger Géza	70.
Levelek Kolozsvárról. Gerandó Attila	73, 164, 172, 228.
Jézus feltámadása. Clarke Fr. Jakab	82.
Igaz történet az életből. Gvidó Béla	92.
Az anya. Fanghné Gyujtó Izabella	106.
A vadházasságról. Ürmösi Kálmán	123.
Vasárnapi iskola a gymnasiumban. Lőrinczi István	126.
Hogy tanultam meg imádkozni. Csifó Salamon	128.
Trombitás János szomorú historiája (elbeszélés). Rédiger Géza	139.
A vadházasságok megszüntetéséről. Kiss Sándor	151.
A vasárnapi iskoláról. Kozma Dimén	145.
Kezdjük Imával. —o—	156.
Melyik volt szomorubb temetés? Deák Miklós	168.
Egy angol gyülekezet. Street Kristóf Jakab	174.
A felnőttek oktatása. Kozma Ferencz	198.
Gyermekek vasárnapja. Boros György	203.
R Jézust kereső gyermek. Clarketól. Ford. Nagy Sándor	224.
A karácson ünnep. Boros György	226.
Felhívás előfizetésre. Nagy Lajos és Boros György	236.

Életrajzok és rokon tárgyak.

	Lap.
Egy falusi pap Dr. Brassai Sámuel	36.
Egy derék tanító	58.
János Zsigmond (arczképpel). Kőváry László	67.
Buzogány Áron (arczképpel). Ferencz József	84.
Dávid Ferencz életéből. Boros György	102.
Egy ifju pap emlékezete. Boros Gy.	110.
Zwingli Ulrich. (arczképpel) — o —	119.
Nagy-Solymosi Koncz János (arczképpel). Péterfi Lajos	137.
Emlékeimből Gyöngyösi István	147.
Halottak Emléke: Ürmösi Ábrahám. — Vitális. — Péterfi Albert	116.
Baló Lajos, h.	164.
Dombi Mózes. Gyórfi Istvántól	180.
Kovács Mihály. — Tamási István. V. D.	211.
Kis-kadácsi Simén Domokos (különálló arczképpel). Boros György	166.
Luther Márton (arczképpel) Grátz Mór	200.
1888 szept. 9. Kozma Dimén	207.
Békés Gáspár (arczképpel). Ürmössy Lajos	214.

Vegyes tartalmuak:

Miként biztosítsuk életünket. Kovács Antal	50.
A méhészet fontossága Albu József	91.
Kepe megváltás I. Kovács Antal	134.
" " II. " "	219.

Egyleti értesítő.

Tájékoztásul. Boros György egyleti titkártól	1.
Közgyűlést megnyitó ima. Rédiger Árpádtól	2.
Elnöki levél. Brassai Sámueltól	2.
A választmány jelentése az 188 ⁶ / ₇ . egyleti évről	6.
Küküllő körű fiók-egylet 188 ⁶ / ₇ . Sándor Gergelytől	10.
Kereszturkőri " " Barabás Lajostól	12.
Maroskőri " " Fazakas Lajostól	14.
Háromszékkőri " " Kiss Sándortól	16.
Udvarhelykőri " " Darkó Sándortól	17.
Az Egylet vagyoni állása 1887-ben Bágyi Kálmántól	18.
Az Egylet irodalmi munkássága	21.
Indítványok és határozatok	24.
Egyleti új tagok névsora	25.
Olvasóinkhoz. Szerkesztőség	48—64.
A D. F. E. 3-ik közgyűlése. Választmányi jelentés	181.
A fiók-egyletek működése	186.
Pénztárnoki Jelentés. Bágyi Kálmántól	190.
Nyilvános nyugtázás Bágyi Kálmán pénztárnoktól 64, 80, 100, 116, 132, 164, 195.	
Egyleti élet és munkásság: 42, 59, 75, 93, 112, 129, 160, 177, 194, 209, 232.	
Hazánk és a külföld: több czikk 46—47, 63, 79, 98—99, 115, 130—132, 163—164, 179—180.	
Irodalom: 47, 63, 80, 99, 115, 163, 179.	



UNITÁRIUS KÖZLÖNY.

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

Szerkesztik: Nagy Lajos és Boros György.

Megjelenik havanként egyszer. Ára 1 frt 20 kr. Egyes szám ára 12 kr.

Imádkozni kell.

Folyna mindig vigan életünk,
Jó szerencse járván mi-velünk,
Imádkozni még is kellene . . .
Hozzád oh szeretet Istene!

Lám a vigság nem jár egyedül,
Jaj de hányszor búval is vegyül,
Imádkozni hogy ne kellene . . .
Hozzád oh erőnek Istene!

Volna életünk csupán erény,
Másnak semmi rosszat nem tevén,
Imádkozni még is kellene . . .
Hozzád oh szentségnek Istene!

Oh az ember gyarló, gyenge lény,
Sokszor jár a bűnök ösvenyén,
Imádkozni hogy ne kellene . . .
Hozzád oh kegyelem Istene!

Nagy Lajos.

Ujévi gondolatok.

Az időnek egy szakasza sem alkalmasabb gondolatokat ébreszteni, mint az ujév.

Ez alkalom most még fokozatabb mértékben kínálkozik, egyházunkban egy új közlöny megindulásával.

Huszonhét éve annak, hogy „Keresztény Magvető“-nk megszületett. Ott álltam bölcsője-mellett. Segitettem járásában. Gyönyörködtem növekedésében. S jól esik lelkemnek, hogy ma már mint meglett és megedzett férfit látom az egyházi irodalom terén a vallás-erkölcsi eszmék terjesztése érdekében kitartással és nem kicsinyelhető sikerrel működni.

Valóban, nekem úgy tetszik, hogy mi még nem tudjuk eléggé méltányolni azt a szolgálatot, melyet a „Keresztény Magvető“ egyházunknak tett. Gondoljunk csak vissza, mily kevésbé volt ismeretes vallásunk és egyházunk még hazánkban is. Mennyi téveszme és balfelfogás uralkodott és volt forgalomban rólunk, hitelveinkről, szokásainkról és erkölcsi gondolkodás módunkról saját honfi- és keresztény társaink között is. Nem mondom, hogy ma már mindezek el vannak oszlatva s mi osztatlan rokonszenvvel dicsekedhetünk. De annyi bizonyos, hogy nem vagyunk többé egészen ismeretlen föld s a kinek komoly szándéka van vallásunk irányáról s egyházunk álláspontjáról magának meggyőződést szerezni, ezt ma alaposabban megteheti, mint tehette addig, a míg az eredeti hiányában e tekintetben tisztán csak idegen forrásokra, legtöbbszörre az „úgy hallottam“ s „azt mondják“-ra volt utalva.

És ez csak az egyik ága azoknak a szolgálatoknak, melyeket a Ker. Magvető egyházunk érdekében teljesített. Mert végre is az nem annyira a mások, mint inkább a mi saját magunk szükségére alapított és tartatik fenn. Mi magunkat akarjuk abban és az által oktatni, felvilágosítani és támogatni a közös munkában, melynek czélja nem lehet más, mint az Isten országának terjesztése mi közöttünk. S hogy szóban levő derék folyóiratunk e tekintetben is megérdemelte és megérdemli a folytonos figyelmet, ezt azon számos élet- és korrajz, hit- és bölcselmi, valamint nevelésügyi értekezés, egyházi beszédek, szemlék, bel- és külföldi művek és mozzanatok ismertetése, melyek lapjain az évek hosszú során át napvilágot láttak, teljesen igazolják.

E munkában akar társul szegődni a Dávid Ferencz-egyesület által ezennel megindított „Unitárius Közölny“ is.

Lehetnek, a kik ennek megindítását szükségfelettinek, sőt egyeseken károsnak fogják tartani egyházunkra nézve, már csak abból a szempontból is, hogy az erőket megosztja s egyházunk csekély száma nem bírja majd mind a kettőt fenntartani. Én nem osztom e véleményt és ez aggodalmat. Sőt úgy vagyok meggyőződve, hogy az új közlöny megindítása csak azt a természeti törvényt igazolja, a melyet minden ép és egészséges élőfánál tapasztalunk, hogy ág után ágat hajt s ezek nem hogy egymást gyengítenék, de még erősítik és csak úgy válnak egy dús virágzatu lombkoszoruvá. Az élet fejlődés. A hol nincs fejlődés, ott élet sincs. S ha 27 év után az egyházi irodalom szükségérzete és szeretete még nem fejlődött volna annyira, hogy e második, különben is csekély áldozatot kívánó közlönnyel fenntartani bírja, ez igen szomorú jele lenne a mi egyházi életünk erejének.

E mellett még egy körülményt nem hagyhatunk figyelmen kívül. És ez az, hogy a „Ker. Magvető” egyházunkban, úgy szólva, a fiu helyét betöltötte ugyan, de a leány helye még üresen áll. Más szóval, míg amaz tudományos színezetével a miveltebb közönség igényeinek kielégítésére van hivatva, ez a népies iránynak kíván szolgálni s arra fog törekedni, hogy a hova az nem juthatott el, egyházunk leegyszerűbb családaihoz is eljusson ez s magának ott kedves otthont találjon. A két testvér tehát nem hogy egymással összeütközésbe jőne, hanem ki fogják egymást egészíteni a mi egyházi háztartásunkban s vallásos életünkben.

De hát az újévi gondolatok hol maradtak? Való, hogy mindezeket bármely alkalommal is épp így és még jobban is el lehetett volna mondani. De a menyinyiben az új közlöny megindulása éppen az újévi esett össze, tán nem egészen indokolatlan e sorok fölébe tett czim is.

Különben, hogy a szoros értelemben vett újévi gondolatokkal se maradjan egészen adós, egy párt ezekből is ide irok. Újévben rendesen mindenki valami szépre és jóra határozza el magát, úgy hogy ha csak egy ezred része teljesedésbe menne év folytán azoknak a nemes feltételeknek, a melyekre az év elején fogadkozunk, akkor az év végén nem volna mit megbánjunk és a miért könnyeket hullassunk. Legyen hát ez év egyházunkban nemcsak a nemes fogadalmaknak, hanem azok megtartásának is gazdag esztendeje.

Első sorban családfők vagy családtagok vagyunk. Legyen gondunk rá megőrizni a családi élet becsét és tisztaságát, mert jólétünknek és boldogságunknak ez legbiztosabb alapja.

Társaságban élünk, mely egymás iránt jó indulatra, egyetértésre kötelez: Ne zavarjuk meg senkinek békességét és nyugalját, sőt igyekezzünk azokat kölcsönösen nevelni és biztosítani.

Egy országnak, Magyarországnak polgárai, sőt tősgyökeres magyarok vagyunk. Teljesítsük hát hiven mindazokat a kötelességeket, melyekkel hazánknak tartozunk, teljesen a magunkévá téve a költő szavát: Hazádnak rendületlenül légy hive, oh magyar!

És végre keresztények, unitárius keresztények vagyunk. Élünk szüntelen Istennel és Istennek. Órizzuk meg hitünket. Munkás és becsületes, erkölcsös és kegyes élet által emeljük fel magasra a mi kicsiny egyházunkat. Legyen az egész éven át jelszavunk a próféta intése: „Aki jó napokat akar látni, cselekedjék jót.

Ezek az én ujévi gondolataim. Ezeket fogja tolmácsolni más meg más formában az „Unitárius Közlöny“ is. Legyen az kedves vendég, jó barát mindazoknál, kik azt házukba befogadják. S hogy sokan befogadják, szivemből kívánom.

Ferencz József.

Egy falusi pap.

Ne várják, hogy eszményt állítsak elé. Nem állítok, egyszer azért, mert nem levén költői tehetségem hozzá, nem telik ki tőlem. Aztán meg azért, hogy az eszménynek nem a mi világunk a hazája. Ide csak megtestesülve kebleződik bé, mint egy lárva, de a melyből csak akkor lesz pillangó, midőn visszatér örök honjába. Békebelezésekor ugyanis úgy jár, mint az „életnek lehellete“, melyet Ádám sárházának „orezájára lehellelt“ a teremtő és a mely őt „élő“ — hanem mint a következmény megmutatá — gyarló „lélekké tevé.“¹⁾ Meg van azonban az eszmény, bármily csökkent állapotban, bármily tökélytelen színben és sejtethetjük e világi nyilatkozataiból, ha szinte nem is foghatjuk meg, képzeletünk legfokozottabb, érzelmünk legtúlzóbb erőfeszítésével sem. Az az egyházi hivatalnok is, kiről egy néhány vonást szándékom közölni, bizonyára „gyarló lélek“ volt; de hát, mint a római jogban olvassuk: „a lehetetlenség nem kötelez“²⁾ és a ki törekszik lelkiismeretesen valószínűsíteni az eszményt, meg tett mindent, a mit követelhetni tőle, sőt talán egy kis dicséretet is érdemel. És megtette azt a szóba vett pap, mint ember, mint atya és mint társadalom tagja

Mint embert a Terentius Chremese mondataként³⁾ „minden, a mi emberi, érdekelte,“ s az altruismust⁴⁾ (mások sorsában való rész-

vétet, mások érdekeinek, a magái feledésével is figyelembe vételét) egész életén át lehetett tapasztalni nyilatkozataiban és cselekvényeiben. Embertársai egészsége annyira szíven feküdt, hogy fenntartása s biztosítása szabályait mindenha és minden módon terjesztette, tanította és ajánlotta körében. H u f e l a n d n a k az élet meghosszabbítását tárgyaló, ma is még túl nem haladott könyve, M á t y u s Diabeticája, P á r i s P á p a i Pax corporisa mindennapi olvasmánya volt, házi orvosszerekkel mindig el volt látva, s ezeket a szerint, a mit abból tanult, minden tudtára jutott esetben alkalmazta és ha, ki testi baját panaszolta neki, házától legalább jó tanács nélkül el nem ment. A legelsőik között volt, a kiknek Dr. J e n n e r tehénhimlő-oltásbeli kísértnényei tudomásukra jutottak, s nem csak az eszmét terjesztette buzgalommal, hanem a d o l g kezelését is megtanulta és gyakorlatba vevén sokan köszönhették neki a ragály ellen nyert biztonságot.

J u v e n a l i s s a l³⁾ tartva, az ép test mellett ép elme sem kisebb mértékben vonta magára papunk figyelmét. Élte hajnala a magyar irodalmával volt egykoru és az előfizetők vagy aláírók soraiban, melyeket a mult száz végén s a jelen elején nyomtatott könyvek mellett közleni szoktak, mindenütt ott leljük a nevét. De vette nem csak az új, hanem a régi könyveket is, és legjobb barátai G u t m a n kolozsvári könyvkötő és könyvárus, meg B u r j á n Pál antiquarius valának. A könyvkötéshez maga is értett. Azonban nem csak magát látta el irodalmi termékekkel, hanem a szellemi műveltséget ismerősei körében is igyekezett terjeszteni: a könyvhirdetésekkel, előfizetésre szólító ívekkel sürgősen eljárta őket és buzdította könyvszerzésre Buzdításai eredménye az unitár. coll. könyvtárabeli egyik gazdagabb és becsesebb gyűjtemény is, melyet Gedő Józsefnek köszönhetünk. A szellemi műveltség ügyét házánál sem hanyagolta el. Feleségével deakul közölte gyakorta gondolatait s későbbben németre is megtanította annyira, hogy szélitiben olvashassa a német irodalmi műveket, melyek tonókerék mellett mulattatták munkaközben.

Fiát is maga egyedül tanította 12 éves koráig ismerkedésünk tárgya, és egészen eredeti módon. Nem magyarázgatott, nem praelegált neki, sőt órákat sem tartott vele, kivált midőn már jól olvasott s magán olvasásból Robinsont, a Gyermekek s Ifjak Bibliothékáját, a kisdedek Tárházát, a Hármás Historiát, stb. megérteni bírta. Ez után, ha pl. a magyar nyelv szabályait akarta megtanultatni vele egy rövid grammatikát adott a kezébe; de nem tétetett vizsgát belőle, még maga előtt

sem, hanem ha irásában hibát követett el a fiu, megjelölte s aztán kikerestette vele a könyvében, minő szabályt nem tartott szeme előtt s csak akkor mutatta és magyarázta meg neki a netalán nem értett szabályt, ha az a legjobb igyekezettel sem bírta fellelni. Hasonlóképp kellett neki a német nyelvet, átvergődni a maga olvasásával a Kratzer, később a Márton József nyelvtanain s midőn már annyira ment, hogy fordítgatott, prédikációkat fordítottatott vele, s ha egy szót nem értett s jelentését tudakolta, rendszeren azt a feleletet kapta, hogy „ott van fiam kezed ügyében a német szótár, keresd ki!“ Az állatok ismertetése végett Raff népszerű „Természet történetét“ adta kezébe. Képeket szolgáltatott melléje Buffonból, Burchból stb. Növényeket is korán megtanult határozni maga erején a fiu a debreczeni fűvészkönyvből. A számvetés megtanulása végett a Pythagoras megtanult táblája után a Maróthi arithmetikáján kellett izzadnia, s atyjától legfeljebb feladatokat kapott megfejteni. A földrajzot nem különben olvasásból kellett megtanulnia, csak arra szoktatta gondosan az atya, hogy mihelyt új névre — tartományéra, álló vagy folyóvizére, helységére — bukkan, legott felkeresse a földabroszon, mely alkalommal az országok terjedelme és határ szélei is önként bevésődtek képzeletébe és megszegződtek emlékezetében. A földabrosz megértésére egy kisded globus szolgált, melynek kezelésére játékszerben oktatta papunk. Egy szó mint száz, a miben; s a mennyire okszerűen lehetett önerejére s figyelmére vala a gyermek utalva.

Atyja, hogy visszatérjünk hozzá, egyházi hivatalát iskola-mesterségen — az ambitiosus „néptanító“ név, nem volt még akkor feltalálva — kezdte. Pappá körülbelül 40 éves korában szenteltetett fel, s e hivatalát mintegy 25 évig viselte. Hogy egyházi kötelességeinek lelkiismeretesen, hűn megfelelt, nem tartom szükségesnek mondani, de igen azt, hogy nem tartotta papi kötelességeit prédikálással, kereszteléssel, esketéssel, beteg látogatással, egyházi székekre járással, a kánonika portio megmivelésével, a kepe bévételével kimerítetteknek, hanem mindazt, a mit embertársaihoz való viselkedéséről főlebb megirtam, hallgatói irányában megtette; barátjok, tanácsadójok, buzdítójok, vigasztalójok volt és testi, értelmi és erkölcsi művelődésüket eszközölni s főlebb-főlebb fokozni törekedett.

Természetes, hogy az emlegetett kötelességek teljesítésében papunkat senki és — betegségén kívül — semmi sem gátolta; de igen is abban, a mit köztük nem említettem. A theologia, illetőleg a vallásosság

men Benő élete“ cz. munkája után egy kis kivonat. Átdolgozva mindhárom használható lesz. — Elbeszélés beérkezett három. Birálták Nagy Lajos és Mózes András urak „Jó olvasmányt a népnek“ jeligés eseménye közönséges, mondhatni mindennapias. Irálya sem vonzó. Mellőztett. „A hívek templomba járása“ stb. című, rövid, de vonzó kis dolgozat, mondhatni egy kis mozzanat a vallásos életből, mint nyomtatásra méltó mű íróját Gyidó Béla s.-lelkészta választmány díeséretre érdeemesítette. A 3-ik Trombitás János szomorú historiája a legterjedelmesebb a három között. Az apagyilkos ifju erőteljesen van jellemezve és a tett lélektanilag is indokolva. Irálya eleven. Elbeszélése találó, s ugyanazért a jutalmul kitűzött huszfrankos aranyat elnyerte. Írója Rédiger Géza szabédi lelkész, az ifju nemzedék egyik munkás írója. A ki nem tüntetett művekhez csatolt jeligék a választmány gyűlésén megsemmisítetttek. — Egyháztörténelmi rajz nem érkezvén bé a pályázat beszünttetett.

Felolvasást ebben az egyleti évben már hatot tartott az Egylet választmánya itt Kolozsvárt. Nincs elég terünk arra, hogy még csak a főbb gondolatokat is elmondjuk mind azokból. Az egylet érdemes elnöke Dr Brassai ur felolvasását: „Melyik az igazi tudomány?“ a Keresztény Magvetőben s az Egylet kiadványai között kiadtuk s az utóbbiban 10 krral bárki megszerezheti, s reméljük méltánylásra talál, a mint megérdemli. Dr. Hegedűs István egyetemi tanár ur érdekes felolvasása a „Lélek halhatatlanságáról“ épen most kerül ki a sajtó alól az „Erdélyi Prot. Közlönyben“, az ev. ref. jeles lapjában, s az Egylet kiadványai között Nagyon óhajtanók, hogy annak a köszönetnek és elismerésnek, a melyet a felolvasó gyűlésen elnöklő püspök ur kifejezett az érdemes felolvasónak, híveink azzal adnának kifejezést, hogy mindnyájan megszereznék magoknak a felolvasást. Mi nem tudjuk eléggé méltányolni azt a kitüntetéset, a melyben a tanár ur egyletünket részesítette. Fogadja e helyen is őszinte köszönetünket. Boros György tanár felolvasását „Unitarismus Magyarországon a XVI-ik százban“ lapunk utján lesz alkalma megismerni az olvasónak. — Ürmössy Lajos ur felolvasása a „Magyar társadalom s az irodalom és művészet“ megjelent a „Kolozsvár“ cz. napilapban. Más helyen szólunk a felolvasás eredményéről. — Dr Bartók István ur felette fontos felolvasása „A pap mint az egészség őre“ az egylet kiadványai közt ki fog adatni. — Özv. Vass Miklósné asszony szellemes felolvasását lapunknak fogjuk fenntartani. Ez az első mely egyenesen nőknek szól s hogy figyelmet keltsen annyival inkább számíthat rá, mivel oly nő írta, a ki hosszú életén át sok tapasztalatot szerezhetett, arról, mit itt oly szépen meg irt, hogy mi a feladata a magyar nőnek. Felolvasásaink iránt mind nők, mind férfiak, mind a fiatalság fokozódó mértékben érdeklődnek. A hallgatók száma eddigelé 60—120 között váltakozott.

Gyermekek éneke. Iszlai Márton tordai tanító és énekevezér ur, kit a nyári pályázaton egy dallamáért az Egylet megjutalmazott „Esti

íma" című kedves kis dallamát 550 példányban az Egyletnek aján-
dékolta. A szöveget Rédigér Géza lelkész ur írta s ez is most jele-
ltik meg először a nyilvánosság előtt, s zengzetes, szép ének. Ha meg-
gondoljuk, hogy mily szegényesen vagyunk a gyermekek és ifjak egyházi
éneke dolgában, tárt karral kell hogy fogadjuk ezt az uttörő munkát.
Köszönjük Rédigér és Iszlai barátainknak, hogy oly melegen felkarolták
a vallásos élet egyik fő elevenítő eszköze: az egyházi ének ügyét Ki-
vánjuk, hogy siker kísérje törekvésüket Tanítóink s lelkészeinken van
a sor, hogy meghonosítsák ezt az éneket mindenütt.

Népkönyvtárt kell teremteni minden községben! Ezt a jelszót a
D. F. E. felolvasó gyűlésén Ürmössy Lajos ur felvetette s hogy kereszt-
ülvihetőségét bebizonyítsa, azonnal felajánlott 8 művet. A megvetett
alap növeléséhez azonnal hozzájárultak:

Boros Györgyné	1 művel	9 péld.
Ürmössy testvérek	1	" 50 "
Koronka Antalné	12	" 15 kötet
Váradai Károlyné	1	" 3 "
Gyergyvai Ferenczné örökösci	5	" 6 "

Íme az áldozatkészség szép nyilvánulásai. Az egylet a tulajdono-
soktól csak a már használt könyveket kéri. Áldozatnak csekély, haszon-
nak sok. A választmány a f. e. elükköktől kimutatást kér a meglevő
népkönyvtárakról s az önképző körökről s a könyveket ahoz képest
osztja szét. Jelezzük, hogy Ürmössy Lajos ur a népkönyvtárakba alkal-
mas művekről egy kimerítő lajstromot készített, melyet a választmány
kiváncsán bárkivel közölhet.

Népszerű olvasmányról. a megindult szives könyvadományokból
többé-kevésbé gondoskodva lesz az olyan községekben, a hol népkönyv-
tár alapítását különben is munkába vették s arra van is bizonyos jöve-
delem, de mi lesz ott, a hol arra nincs semmi mód? mi lesz azokkal a
szegény magyar családokkal, a melyek nem laknak magyar községekben?
mi lesz az olyan szegény hivekkel, a kik az ekklesiától s papjoktól oly
távol laknak, hogy esztendőik mulnak el a nélkül, hogy csak egy
Isteni tiszteletben vehetnének részt. Ezekre a kérdé-
sekre csak azt felelhetjük, hogy az ilyenek sorsa elzúll és elveszés. A
maroknyi unitárius egyházból ilyen sors sokkal többeknek jut osztály-
részül, mint gondolnók. Mit tegyünk? Ne hagyjuk, hogy elveszenek!
Ne hagyják a módosabbak, az otthon édes örömeit élvezők. Tanuljunk a
praktikus amerikaiaktól. Ott a nyugoti államokban kevés az unitárius
ekklésia, de sok unitárius van, néha napi járásra egymástól, s a nők
szövetkeztek pénzt gyűjtöttek s az unitárius lapokból megszereztek
több száz példányt s azokat küldötték oda, a hol vagy egynek a nyo-
mára jöttek. Tegyenek így a mi unitárius nőink és férfaink is! Remél-
jük, hogy az „Unitárius Közlöny“ ilyen helyeken jó szolgálatot fog tenni
s egy példány ára egész évre csak 1 frt 20 kr. lévén, nagy áldozatot
sem igényelne ez a missioi munka.

Általános unitárius irodalmi bizottság szervezését határozta el a Dávid Ferencz Egylet választmánya. A bizottság szervezésére felkérte főt Ferencz József püspök urat, ki azt szíves volt magára vállalni. Az irodalmi bizottság figyelme ki fog terjedni az unitárius irodalom mindenik ágára.

A Dávid Ferencz Egylet irodalmi bizottsága vidéki tagjait felhívjuk ezen a helyen is, hogy saját fiók egyletökben szervezzenek külön irodalmi bizottságokat s a munkálkodást kezdjék meg.

300 darab unitárius templomi énekes könyvre volna szükségünk, hogy a jövő pünköstkor konfirmáló szegény gyermekek között kiösszuk. Hivünk buzgóságához fordulunk A nemes czélra szánt s hozzánk beküldött összegeket készséggel felhasználjuk és e helyen nyugtázzuk.

Marosköri fiók-egylet. Fiók egyletünk gyűlése nov 29-én tartott. Tiszt. Kelemen Abert esperes ur, f. egyletünk éltető szelleme, egy kenetteljes beszédben üdvözölte a tagokat, s felhívta hogy a most még csak mustármagnyi, de idővel terebélyes fává nőhető kis egylet érdekében tegyenek meg mindent. F. egyleti elnök Szentiványi Gyula ur curiai bírónak történt kinevezetése következtében a körből eltávozván, a társelnökhöz intézett szép levélben lemondott a f. egyleti elnökségről s 3 frtot adott az egyleti pénztár javára. A gyűlés halálával fogadta az adományt s az eddig tanusított s ezutánra is ígért jó indulatát a visszalépő elnöknek. Elnökké választott Filep Kálmán vadadi birtokos, s e. alapító tag.

Felolvasást tartott Fazakas Lajos f. c. titkár: „Pál apostol jelleme és befolyása“ czimmal, melyet a gyűlés figyelemmel s kellő érdekeltséggel hallgatott végig, s felküldetni határozta az egyl. választmányához a Ker. Magvetőben leendő kiadás végett — Ugyanakkor felolvasást tartott: Májai Gábor e. t. „Jutalmazás és büntetés a népiszkolákban“ czimmal, melyet mint korszerű és gondosan dolgozott tárgyat a gyűlés szintén felküldeni határoz a központi választmányhoz Ürmösi Kálmán e. t. indítványára elhatároztatott, hogy az énekes könyv terjesztése iránt tétessék lépés. A gyűlés az indítványt elfogadván, a központi választmányhoz felküldeni határozta. A gyűlés „Te benned biztunk eleitől fogva“ zsoltár éneklésével záratott be.

Ny -Szt.-Márton, 1887. decz. 1.

Fazakas Lajos,

f. e titkár és pénztárnok.

Az Erdélyi Protestáns Köz'öny ezeket írja: „Annyi bizonyos, hogy a világot ma mindennekelett három nagy esemény foglalkoztatja, illetőleg erről irnak a tisztelt ujságok minden nap: a pápa jubileumáról, a német trónörökös betegségéről és a Dávid Ferencz Egylet működéséről. Különösen az utóbb említett Egylet működése talál kellő méltánylást a lapok hasábjain, elkezdve a Ciceron és végezve a petiten „Keresztény Magvető“, „Unitárius Köz'öny“, „Unitárius Kistükör“, „Dávid Ferencz Egylet“ oly állandó rovatok mintha egy szervezett sajtó-iroda redigálná,

kezdve a „Pesti Naplón“ végezve az önképző körök írott lapjain. Péterfi Dénes, Kovács János, Nagy Lajos, Boros György és mindenek felett Brassai Sámuel, ezek azok a nevek, melyek által egyedül lehet megváltatnunk. Hát igen bölcsen cselekszik. Összedugott kézzel semmit se lehet csinálni Unitárius afiai az amerikaiaktól megtanulták és szépen alkalmazzák a reklámot és ezzel példát adnak, hogy a ki az egyleti élet áldásait felhasználni lusta: bünt követ el Ötszáz kálvinista papot meg ver tiz unitárius és a „Dávid Ferencz Egylet“. Laptársunknak szerény kezdeményezésünket túlbecsülő nyilatkozatát nem vesszük egyébnek felebaráti jó indulatú buzditásnál.

Abrudbányai fiók-egyletünkben megpezdült az élet. Mikó Dezső alelnök ur egyszerre 31 frt 35 kr tagsági díjat küldött. Mózes Mihály ifju és új lelkész buzgósága biztat a jövő iránt. A verespatakiakkal kezét fogva sok nemes dolgot kivihetnek.

A háromszéki fiók-egyletben sok nehézséget okoz az, hogy gyűlés tartásra nincs alkalmas hely. Vajjon a körben lakó tehető családok nem oldhatnák e meg a kérdést úgy, hogy évenként egy egy alkalomra felajánlnák házukat és asztalukat?

A kolozsvári és vidéki tagokat kérjük, hogy ha az „Unitárius Közlönyt“ nem kapták volna, írják meg a szerkesztőségnek lakásukat pontosan.

Olvasóink figyelmét felhívjuk a jelen szám utolsó két lapjára.

Hazánk és a külföld.

A külföldi unitárius egyházak nevelésügyi bizottsága az új tanévre szervezkedett Dicső-Szent-Mártonban tartott gyűlésén. Elnöke Rédiger Árpád esperes, alelnök Molnár János, jegyző Kiss Sándor. A bizottság eddigi üdvös működése ismeretes. Figyelmet érdemel, hogy a tagoknak be van osztva egy-egy iskola, a melyet köteles pontosan látogatni s ellenőrizni.

A hitbuzgóság még nem elég. Egy jeles ref. lelkész beszélgetés közben ilyen nyilatkozatot tett: „Hogy az unitáriusokban nagy a hitbuzgóság, arról magam több személyes tapasztalat után megvagyok győződve. Egyszer, midőn éppen a kolozsvári unitárius templomot renoválták a néhai Magyar Mihálynál voltam s a mint beszélgetünk csak betoppan a szolgálója. „Tekintetes ur — így szól a leány — kérem ki erre a hónapra a fizetésemet.“ Hát mire kell neked most pénz? „A tiszteletes urhoz akarom vinni a templomra.“ A gazda kiadta a pénzt s a szolgáló elvitte a paphoz a templom építésére. Én bizonyosan tudom — jegyzé meg a lelkész — hogy az ekklesia ilyenformán több pénzt kapott, mint a menyői a pénztárában volt.“ Ez kétségtelenül nagyon szép jele a hitbuzgóságnak, s annyival szebb mert nem unitárius ember tartja annak. Adja Isten, hogy ne haljon ki a buzgóság, létünk fő biztositéka, hiveinkből. De kérdezzük meg magunktól, a mit a lelkész

ur beszéde kérdésben hagyott, hogy vajjon hitbuzgóságunk mellett meg van-e a felebaráti szeretet és a keresztényi türelem, mert ezek nélkül a hitbuzgóság még nem elég.

A keresztény egyház amnyit költ a pogányok megtérítésére, hogy minden keresztényre harmincz krajczár esik.

Indiában 42 millió gyermek kellene hogy iskolába járjon, de csak 3 és fél millió jár.

A Britt és külföldi biblia társaság megalakítása éppen most száz éve jött szóba először. A mult évben 3 millió bibliát terjesztett el, melyből 600 darab jutott a Dávid Ferencz Egyletnek.

Irodalom.

Ebben a rovatban a szerkesztőséghez beküldött műveket, terünkhez mérten, ismertetni fogjuk.

Palesztina a Jézus korában című könyv jelent meg az „Unitárius kis könyvtár“ XXVII—XXXIII száma gyanánt. Irta: Carpenter J. Estlin a Manchester New College tanára, átdolgozta Derzsi Károly budapesti unitárius lelkész. Ára: 30 kr. A zsidók földjének, népének, országa kormányzatának és vallásának oly alapos ismertetése ez a kis könyv, a milyen irodalmunkban nincsen. Szerző, mint ki Palesztinát beutazta, minden dologról alapos leírást ad, Derzsi ur nagy gonddal dolgozta fel Az „Unitárius kis könyvtárnak“ ennél becsesebb füzete aligha van. Tanítónak és papnak nélkülözhetlen kézikönyv. A vasárnapi iskolákban czélszerűen lehet használni s különösen a vallást tárgyazó három rész, mely e könyvnek majdnem kétharmadrésze megbecsülhetlen. A szerkesztő (lakása Budapest, II. ker főutca 8 sz.) tömeges megrendeléseknél lényeges leengedést tesz Melegen ajánljuk.

Leányvilág, ifjusági lap 1888. évi első számát vettük Határozottan mondhatjuk, hogy kiállítására nézve hazai ifjusági lapjaink között páratlanul áll Tartalmaz izléses képeket, s olvasmányai oktatók és mulattatók. Megjelenik havankint kétszer. Ára egész évre 5 frt, negyedévre 1 frt 25 kr. Kiadja Stampfel Károly Pozsonyban.

A Dávid Ferencz Egylet kiadványaiból éppen most jelent meg és kapható a titkárnál:

Dr Brassai Sámueltól: Melyik az igazi tudomány? című értekezés, ára 10 kr., egyf tagoknak 5 kr.

Dr. Hegedüs Istvántól: „A halhatatlanság kérdése a klasszikus irodalomban“ cz. értekezés. Ára 10 kr., e. t. 5 kr.

A vallástanítás reformja. Kelemen Albert és Ürmösi Kálmán értekezései. Ára 20 kr., e. t. 10 kr

Dr. Brassai három értekezése, külön füzetben. Ára 30 kr., postán küldve 35 kr.

Olvasóinkhoz.

Az „Unitárius Közlöny“ 1-ső rendes számát ezennel átadjuk a nyilvánosságnak. Merjük remélni, hogy jeles iróink, kik az első számban kezefogva megkezdik a munkát, másokban is felébresztik a bizalmat az írásra s a kedvet a lap anyagi támogatására.

A Dávid Ferencz Egylet választmánya legközelebről tartott gyűlése határozatához képest a közlöny jelen számát megküldjük az Egylet mindenik tagjának.

A második s következő számok csak azoknak a tagoknak küldetnek, a kik tagdíjaikat 1888-ra is befizették.

A megfelelő példányszámok a szerkesztőségnél, illetőleg a fiók-egyleti pénztárnokoknál félre lesznek téve, s a díj befizetése után azonnal kiadatnak. A választmány intézkedését teljesen indokolja az a körülmény, hogy a közlönyt a tagsági díj fejében adja. Mi a magunk részéről nemcsak arra kérjük az Egylet tagjait, s lapunk barátait, hogy tagdíjaikat előre pontosan befizessék, hanem kérjük arra is, hogy **mindenki szerezzen maga mellé legalább három új tagot még.**

Az Unitárius Közlöny megszerzése feltételei:

Alapító tagság 10 ft.

Rendes tagság 5 évre kötelezőleg, évenként 1 ft.

Előfizetés 1 ft 20 kr.

A díjak Bágyi Kálmán egyleti pénztárnoknál fizetendők: Kolozsvárt, pénzügyi palota.

Szerkesztőség.

TARTALOM.

Imádkozni kell. Költemény. Nagy Lajostól	33	A pap a nemzet gazdaságában. Dr. Berde Árontól	40
Újví gondolatok. Ferencz Józseftől	34	Egyleti élet és munkásság	42
Egy falusi pap. Dr. Brassai Sámuelről	36	Hazánk és a külföld	46
A népnevelés. Kozma Ferencztől.	39	Irodalom	47
		Olvasóinkhoz	48